

Nr 264.

Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med tillkännagivande att ett i statsverkspropositionen under kapitalinvesteringar bebådat förslag angående räntan å nya egnahemslån icke kommer att föreläggas riksdagen; given Stockholms slott den 9 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, giva riksdagen tillkänna, att proposition angående den i 1947 års statsverksproposition: bil. 30: kapitalbudgeten: jordbruksdepartementet under punkt 10, Egnahemslånefonden, omförmälda frågan rörande storleken av räntan å nya egnahemslån ej kommer att avlåtas till riksdagen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen.

Vid behandlingen i årets statsverksproposition (bil. 30: kapitalbudgeten: jordbruksdepartementet, p. 10) av frågan om egnahemslåneverksamheten m. m. under budgetåret 1947/48 uttalade jag, att jag hade för avsikt att se-

nare återkomma med förslag rörande storleken av räntan å nya egnahems-lån. Jag torde nu få ånyo anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Jämlikt bestämmelserna i kungörelserna den 31 december 1943 angående ränta å lån från statens utlåningsfonder (nr 936) och angående ändring av bestämmelserna om lån från statens utlåningsfonder, i vad de avse räntans fastställande (nr 937) gäller, att å lån från egnahemslånefonden skall utgå fast ränta å 3,6 procent. Rörande egnahemslån, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940, stadgas i kungörelsen nr 124/1934, att räntan å den stående delen av lån, för vilka amorteringsskyldighet inträtt, skall utgöra 4 procent för jordbrukslån och 4,5 procent för bostadslån. Emellertid har genom kungörelsen nr 238/1946 räntan å berörda lån för åren 1947 och 1948 nedsatts till 3,6 procent för såväl jordbrukslån som bostadslån.

Jag torde här få erinra, att 1946 års riksdag i skrivelse den 22 maj 1946, nr 263, under åberopande av jordbruksutskottets utlåtande nr 54 hemställt, bland annat, att Kungl. Maj:t ville med avseende på frågan om införande av rörlig egnahemslåneränta föranstalta om den utredning, som kunde vara erforderlig, samt för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, som därav kunde föranledas.

Vidare torde jag få erinra, att jag i propositionen nr 75 till årets riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m. bland annat framlagt förslag till bestämmelser rörande utlämnande av amorteringslån för genomförande av såväl yttre som inre rationalisering på jordbrukets område, vilka bestämmelser avsetts att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1948. Samtidigt uttalade jag, att frågorna om räntefoten för nämnda lån och huruvida räntan å dessa borde vara fast eller rörlig syntes böra upptagas till behandling i samband med spørsmålet angående egnahemslåneräntans storlek.

I detta sammanhang torde jag även få erinra därom att chefen för socialdepartementet i propositionen nr 18 april 1947, nr 235, angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen framlagt förslag till nya former för den statliga fastighetskrediten. Dessa förslag innebära bland annat inrättande av särskilda organ för handhavande av nyssnämnda verksamhet å landsbygden, vilka organ sålunda skulle övertaga de uppgifter på området som hittills åvilat egnahemsnämnderna, samt överflyttande å de nya organen av, förutom den allmänna bostadsförbättringsverksamheten, jämväl egnahemsorganens befattning med utlämnandet av lån för förvärv av bostads-egnahem och lantarbetarbostadslån. Beträffande lånevillkoren har föreslagits, att å lån till såväl nybyggnad som därmed likvärdig ombyggnad av egnahem skulle utgå en fast ränta av 3 procent. De i propositionen framlagda förslagen ha avsetts skola träda i tillämpning från och med den 1 juli 1948.

I skrivelse den 31 augusti 1946 har egnahemsstyrelsen gjort framställning rörande nedsättning av egnahemslåneräntan för tiden efter den 1 juli 1947. Över framställningen ha remissutlåtanden avgivits av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret ävensom statskontoret.

Till stöd för sin framställning har *egnahemsstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Styrelsen vill erinra, att styrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 upptog spørsmålet om en sänkning av egnahemslåneräntan till prövning. Styrelsen uttalade därvid, att efter den i början av år 1945 vidtagna sänkningen av riksbankens diskonto den nuvarande egnahemslåneräntan, 3,6 procent, icke längre för den lånesökande allmänheten tedde sig så förmånlig i jämförelse med ränteläget i den öppna lånemarknaden, som man ansåge sig skäligen kunna förvänta med hänsyn till lånens speciella karaktär och som avsågs, då denna räntesats på sin tid fastställdes. Styrelsen framhöll vidare att, därest utsikterna i fråga om ränteläget borde bedömas så att det nuvarande låga ränteläget sannolikt komme att bibehållas för någon längre tid, åtgärder borde vidtagas för en sänkning av egnahemslåneräntan. Då nu ytterligare en tid av ett år förflutit utan att ränteläget förändrats och då statsmakternas strävan alltjämt läser gå ut på ett bibehållande av nuvarande diskonto, torde en sådan stabilitet i avseende å ränteläget få anses vara rådande att en sänkning av egnahemslåneräntan från och med den 1 juli 1947 torde böra genomföras.

Fullmäktige i riksbanken ha yttrat i huvudsak följande.

Vid sin behandling av egnahemslåneräntan ävensom tertiärlåneräntan beträffande enfamiljshus synes 1946 års riksdag ha förutsatt, att frågan om egnahemslåneräntan icke skulle behandlas isolerad utan ses i större sammanhang. Fullmäktige, som dela denna uppfattning, anse att en utredning snarast möjligt bör verkställas av frågan i hela dess vidd. Fullmäktige äro följaktligen icke beredda att med ledning av nu föreliggande material taga ståndpunkt till spørsmålet om egnahemslåneräntans storlek. Med hänsyn till de betydande belopp, som äro investerade i egnahemslånefonden, har räntefrågan en icke oväsentlig ekonomisk betydelse för statsverket. Härtill kommer, att fullmäktige anse det mindre lämpligt att räntan för ett så stort kreditområde, som egnahemslånen representera, fastlåses vid en nivå, som understiger marknadsräntan, detta särskilt i betraktande av den utvidgning av låneverksamheten, som kan förutsättas bliva följden vid sänkning av egnahemslåneräntan.

Fullmäktige vilja vidare erinra dels att egnahemslåntagare för närvarande äga möjlighet att hos hypoteksföreningar eller andra kreditinstitut placera primärlån på relativt förmånliga villkor, dels att räntan å egnahemslånen amorteringsdel i allmänhet reellt sett icke obetydligt torde understiga 3,6 procent, då premielånen och tillägglånen äro räntefria och avsedda att helt avskrivas. Någon mera betydande olägenhet av att avvakta resultatet av en utredning synes därför knappast föreligga.

Two reservanter i riksbanksfullmäktige (herrar P. Gränebo och Allan Andersson) ha ansett, att fullmäktige i sitt yttrande bort upptaga räntefrågan till realprövning och därvid tillstyrka en sänkning av egnahemslåneräntan för såväl nya som äldre lån till tre procent. Enligt reservanternas mening skulle vid en räntefot av tre procent systemet med fast ränta kunna bibehållas.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha uttalat bland annat.

Fullmäktige i riksgäldskontoret finna, att räntan å egnahemslånen under nu rådande ränteläge i och för sig kan anses vara väl hög, varför en sänkning skulle kunna ifrågakomma. Då fullmäktige emellertid utgå från att frå-

gan om statliga stödåtgärder för egnahemsverksamheten inom kort kommer att upptagas till prövning, kunna fullmäktige ej finna lämpligt, att frågan om eventuell sänkning av egnahemslåneräntan nu utbrytes och göres till föremål för särskild behandling. Den omständigheten att, såsom egnahemsstyrelsen framhållit, förtida återbetalning av egnahemslån äger rum i viss omfattning på grund av möjligheterna att erhålla fördelaktigare lån hos andra långivare än staten, kan ej utgöra tillräcklig anledning att omedelbart vidtaga åtgärder för egnahemslåneräntans sänkande. Den statliga utlåningen är icke något självändamål utan får anses ha till uppgift att täcka ett lånebehov, som ej i annan ordning kan tillgodoses på minst lika fördelaktiga villkor, som staten erbjuder. Vid sådant förhållande och då någon svårighet för närvarande ej torde föreligga för egnahemsägare, som så önska, att på förmånliga villkor täcka åtminstone större delen av sitt kreditbehov hos hypoteksföreningar eller andra kreditinstitutioner, synes frågan om den statliga egnahemslåneräntans sänkande icke vara av sådan angelägenhetsgrad, att den ej skulle kunna anstå någon tid för att avgöras i större sammanhang. Fullmäktige anse sig under sådana omständigheter icke kunna tillstyrka egnahemsstyrelsens hemställan om räntesänkning från och med den 1 juli 1947 under annan förutsättning än att erforderlig ytterligare utredning kan verkställas så snabbt, att förslag på grundval därav kan föreläggas 1947 års riksdag.

Statskontoret har icke ansett sig kunna förorda någon sänkning av räntan å lånen från egnahemslånefonden.

*Departements-
chefen.*

Såsom av det förut anförda framgår torde från och med den 1 juli 1948 komma att gälla nya bestämmelser i fråga om lån till nybyggnad och därmed likvärdig ombyggnad av egnahem. Å dessa lån har föreslagits skola utgå en fast ränta av tre procent. Detta innebär sålunda, att vid nämnda tidpunkt en nedsättning av den nuvarande egnahemslåneräntan kommer att genomföras såvitt avser lån för bostadsändamål. Vad angår de egnahemslån, som nu kunna erhållas för jordbruks- och liknande ändamål, avses dessa, såsom i propositionen nr 75 närmare utvecklats, att ersättas bland annat av förenämnda amorteringslån för genomförande av yttre och inre rationalisering. Enligt vad jag i nämnda proposition antytt torde även frågan om storleken och konstruktionen av räntan å dessa lån böra ses i samband med den övriga statliga fastighetskrediten. Jag har sålunda för avsikt att senare, sedan i det följande omförmälda utredning slutförts, för Kungl. Maj:t framlägga förslag i dessa hänseenden, vilka torde komma att innebära att jämväl å ifrågavarande lån skall utgå fast ränta av tre procent. Förslag i ämnet torde emellertid icke böra underställas riksdagen förrän nästa år.

Med hänsyn till nämnda förhållanden torde det icke vara lämpligt att vidtaga någon ändring av räntan å sådana egnahemslån, som kunna komma att utlämnas under budgetåret 1947/48. Något förslag i sådant syfte torde därför icke böra föreläggas årets riksdag. Vad angår frågan om nedsättning av räntan å utestående egnahemslån torde jag få erinra, att detta spörsmål kommer att upptagas till behandling av de särskilda sakkunniga, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande av chefen för finansdepartementet denna dag tillkallats för att verkställa översyn av bestämmelserna rörande villkoren för

erhållande av lån från statens utlåningsfonder. Vid denna utredning torde även komma att beaktas det vid 1946 års riksdag behandlade spörsmålet om införande av rörlig räntefot å egnahemslån.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte giva riksdagen tillkänna

att proposition angående den i 1947 års statsverksproposition: bil. 30: kapitalbudgeten: jordbruksdepartementet under punkt 10, Egnahemslånefonden, omförmälda frågan rörande storleken av räntan å nya egnahemslån ej kommer att avlåtats till riksdagen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att skrivelse i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtats till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund.
